

Uitvoering en resultaat per hoofdactiviteit van het programma "Asbestdaken op nul in 2030".

Aanpak schuurdakjes

Het Informatieteam Asbestdaken (bememd door de Omgevingsdienst Regio Utrecht (ODRU)) informeert gemeenten en asbestdakeigenaren over allerlei mogelijkheden om asbestdaken te vervangen. Hiervoor wordt de website www.asbestdakenopnul.nl beheerd en worden regelmatig bijeenkomsten met gemeenten georganiseerd. Daarnaast ondersteunt het Informatieteam gemeenten op maat bij het opstellen van plannen van aanpak en het organiseren van collectieve activiteiten. Die hebben vooral betrekking op de aanpak van schuurdakjes die eigenaren zelf mogen vervangen. Tien gemeenten hebben tot nu toe hiervoor plannen gemaakt en (deels) uitgevoerd.

Voor concrete collectieve projecten voor schuurtjesaanpak konden gemeenten cofinanciering van de provincie ontvangen. Deze regeling loopt nog door in 2024 totdat het budget is besteed. In samenwerking met de provincie Overijssel is door Stichting Buurkracht een begeleidingsaanbod ontwikkeld voor collectieve aanpak van schuurdakjes per wijk/ buurt. Hiervan is door de Utrechtse gemeenten tot nu toe geen gebruik gemaakt, ondanks ons aanbod voor cofinanciering. Meerdere gemeenten hebben aangegeven dat zij de kosten en bij te leveren gemeentelijke inzet te hoog vonden.

Bij aanvang van het programma asbestdaken hadden wij meer van dit programmadeel verwacht. Er zijn nog steeds ruim 19.000 asbestschuurdakjes in de provincie waarvan asbestdeeltjes in de leefomgeving worden verspreid, maar gemeenten zijn voor de aanpak hiervan de trekkende partij. Zij worstelen echter met hun prioriteiten en ervaren daarbij vaak weinig urgentie om asbestdaken uit de leefomgeving te krijgen. Daarnaast speelt een rol dat schuurtjeseigenaren zelf ook weinig urgentie ervaren om hun asbestdak te vervangen. Daarom komt het plan van het Rijk voor een communicatie- en bewustwordingscampagne als geroepen.

De benodigde expertise bij het Informatieteam en ervaringen van gemeenten die wel in actie zijn gekomen blijven behouden en beschikbaar voor toekomstige projecten. Als de urgentie, hopelijk door de campagne vanuit het Rijk, toeneemt kan hiervan direct gebruik worden gemaakt.

Plattelandscoaches

De inzet van plattelandscoaches is gericht op het stimuleren van boeren en andere erfeigenaren om keuzes te maken over de toekomst van hun bedrijf en erf. 75% van het asbestdakenoppervlak bevindt zich op de erven in het landelijk gebied. De verwachting van de inzet van plattelandscoaches is dat de keuzes van eigenaren (uiteindelijk) ook zullen leiden tot vervanging van de asbestdaken of sloop van de gebouwen waar zo'n dak op zit. En als zij hun dak vervangen, dat zij daarop zoveel mogelijk zonnepanelen plaatsen (combi asbest>zon). De inzet van plattelandscoaches is derhalve ontstaan uit samenvoeging van de voornemens om landbouwcoaches is te zetten (Samenwerkingsagenda Landbouw) en begeleiding aan te bieden aan boeren die hun asbeststaldaken willen vervangen door daken met zonnepanelen ([SB 2019RGW55](#)).

De eerste coachtrajecten zijn begin 2021 gestart en inmiddels zijn er ruim 400 deelnemers (geweest). Zie ook de [Statenbrief](#) over de evaluatie van het project Plattelandscoaches d.d. 19 december 2023. Deze trajecten hebben een doorlooptijd van 0,5-1 jaar. Van de inmiddels afgeronde trajecten waarin asbestdaken betrokken zijn zegt 2/3 van de erfeigenaren van plan te zijn om binnen 2 jaar de asbestdaken te vervangen of slopen.

Ruim de helft van het programmabudget is bestemd voor de inzet van plattelandscoaches. Dat is tevens de helft van het projectbudget plattelandscoaches. De andere helft komt uit de middelen voor Natuur en Landbouw (meerjarendoel 2.4.1). Het project is budgetneutraal verlengd tot 2026 omdat er aanvankelijk minder deelnemers waren dan verwacht, maar de behoefte de komende jaren zal blijven bestaan (of toenemen). Bovendien wordt de inzet van plattelandscoaches door alle stakeholders en deelnemers hoog gewaardeerd en wordt het inmiddels als een belangrijk instrument voor realisatie van de Transitie Landelijk Gebied gezien. In verband met het einde van het programma asbestdaken is het betreffende resterende budget vanaf 2024 overgeheveld naar de reserve landelijk gebied als dekking voor de verlenging tot 2026.

Sloop gebouw

Door de uitvoering van het Utrechtse Programma Landelijk Gebied (UPLG), landelijke stimulering van bedrijfsbeëindiging en vergrijzing onder agrarisch ondernemers zal de komende jaren sneller en meer agrarische

bebouwing vrijkomen dan tot nu toe. Naar schatting driekwart van deze gebouwen heeft een asbestdak en het betreft veelal grote dakoppervlakken. Van het totale oppervlak asbestdaken in de provincie ligt driekwart in het landelijk gebied. Sanering van deze daken (door vervanging of sloop) draagt dus fors bij aan de aanpak van asbestdaken in de provincie. Daarom is vanuit het programma "Asbestdaken op nul in 2030" actief en financieel bijgedragen aan intensivering van de aanpak van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB). De inzet van plattelandscoaches, een uitgebreide website en aanbod van (pilot)projecten draagt daaraan bij. Onlangs hebben wij na overleg met uw Staten de provinciale bijdrage aan de VAB-aanpak geactualiseerd en geïntensiveerd. Zie ook onze [Statenbrief van 23 januari 2024](#) over "Erven met Perspectief, VAB-aanpak 2024-2026". Naast de bijdrage in de afgelopen programmaperiode zijn in de begroting van het programma asbestdaken ook middelen gereserveerd als bijdrage aan externe kosten van de geactualiseerde VAB-aanpak. Deze reservering wordt aangewend als deel van de dekking van de VAB-aanpak 2024-2026. Met deze actualisatie van de VAB-aanpak en de aandacht hiervoor van Plattelandscoaches is de bijdrage aan de versnelling van de aanpak van asbestdaken in het landelijk gebied maximaal ingevuld en voor de toekomst geborgd.

Combi asbest>zon

Op asbestdaken mogen geen zonnepanelen worden geïnstalleerd. De opbrengst van zonnepanelen kan bijdragen aan de financiering van asbestdakvervanging. Daarom wordt deze combinatie gestimuleerd vanuit het programma asbestdaken en vanuit het programma energietransitie.

Toen in het najaar van 2021 de netcongestiemaatregelen werden afgekondigd door Tennet en Stedin was al snel duidelijk dat deze gedurende meerdere jaren grote zon-op-dak-projecten zouden blokkeren. Die situatie is niet wezenlijk veranderd. De benodigde aanpassingen van het elektriciteitsnet zullen in de periode 2026-2029 gerealiseerd worden. Vanuit het programma Energietransitie wordt bijgedragen aan het versnellen van de procedures voor verzwaring van het net maar ook aan slimme oplossingen om het net minder te belasten. Daarnaast wordt gewerkt aan een integrale programmering van de energie-infrastructuur om knelpunten op langere termijn te voorkomen.

Dit betekent dat de opbrengsten van grote projecten zon-op-dak niet kunnen worden ingezet voor financiering van de asbestdakvervanging en dat die vervanging wordt uitgesteld. Door de hogere energieprijzen zijn, ondanks de ook hogere bouwkosten, nu ook kleinere zon op dak projecten sneller rendabel en kunnen die helpen om de dakvervanging te financieren. Dit betreft zonnepaneleninstallaties tot ca. 200 panelen. Met toevoeging van batterijen kan meer stroom zelf worden gebruikt en/of tegen gunstiger tarieven worden verkocht.

Vanuit het programma energietransitie is in oktober 2022 een nieuwe subsidie beschikbaar gesteld om belemmeringen (asbestdaken en zwakke constructie) voor deze middelgrote installaties te verminderen. De subsidie is hoog genoeg om de kosten van sanering van asbestdaken grotendeels te dekken. Batterijen voor tijdelijke opslag worden ook gesubsidieerd. Door deze impuls is deze koppelkans voor middelgrote daken (200-1000 m²) enigszins gerepareerd. In de afgelopen periode hebben 10 aanvragers van deze subsidieregeling gebruik gemaakt. Voor grotere daken wordt de koppelkans pas weer actueel als de netcongestie is verholpen.

In 2021 is opdracht verleend om collectieven te ondersteunen bij zon-op-dak-projecten met meerdere eigenaren waar ook asbestdaken tussen zitten. Door de netcongestie zijn veel van deze projecten opgeschort. Slechts bij één project is gebruik gemaakt van deze ondersteuning, en daar bleek die wel effectief: 80% van de betrokken eigenaren heeft opdracht gegeven voor dakvervanging. Vanwege het uitblijven van nieuwe initiatieven is de ondersteuningsopdracht ingetrokken.

Communicatie- en bewustwording, landelijke samenwerking, inzet van het Rijk

Bij de ondertekening van de Samenwerkingsverklaring in 2020 hebben de ondertekenaars zich verenigd als ambassadeurs van versnelling van de asbestdakensanering. De ambassadeurs komen 2-3 keer per jaar bijeen, met name om ervaringen met stimulering uit te wisselen en de activiteiten op elkaar af te stemmen, zoals over de asbestdakenkaart en leningregeling. Deze samenwerking is belangrijk om de bestuurlijke urgentie en publieke aandacht in stand te houden en het Rijk aan te spreken op haar verantwoordelijkheid hierbij. Gedurende de programmaperiode heeft de provincie Utrecht een voortrekkersrol in de ambassadeursgroep vervuld, nauw samengewerkt met het landelijk programmabureau en een agenderende bijdrage aan het ambassadeuroverleg geleverd.

Daarmee is ook voorkomen dat het Rijk haar inzet voor de asbestdakenaanpak op de waakvlam zou zetten. Die inzet is in 2022 wel afgeschaald: het beschikbare budget is met 75% verlaagd naar € 9 mln en de ambtelijke

capaciteit is gehalveerd. Het voorstel van het samenwerkingsverband asbestdakenversnelling (waarvan de provincie Utrecht ook lid is) voor besteding van de oorspronkelijke € 35 mln is toen ook afgewezen. In de plaats daarvan is door de ambassadeursgroep een voorstel gemaakt voor gerichte inzet op communicatie en bewustwording bij eigenaren en hun beïnvloeders (gemeenten, adviseurs, verzekeraars), dat past bij het verlaagde rijksbudget. De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat heeft dit voorstel geaccepteerd en dat wordt nu uitgewerkt in een plan voor communicatie en bewustwording. Een deel van dat plan bestaat uit een landelijke “campagne” en een ander deel uit het aanjagen en faciliteren van de beïnvloeders. De provincie Utrecht heeft aan beide plannen actief bijgedragen.

De uitvoering van het plan voor communicatie en bewustwording zal de urgentie van asbestdakvervanging bij eigenaren, gemeenten en andere partijen verhogen. Daarmee zal de ontvankelijkheid voor ondersteuning ook toenemen. Dit plan is dus van groot belang voor de benutting van de hulpmiddelen en ervaringskennis die in het kader van het Utrechtse programma asbestdaken is ontwikkeld, en daarmee voor de effectiviteit van dit programma. De komende maanden zal door ons nog worden meegedacht over de uitwerking en implementatie van de landelijke uitvoeringsstrategie en wij zullen onze rol als ambassadeur blijven vervullen.

Leningregeling

In het programma is de opzet van een leningregeling opgenomen, waarmee ook minder draagkrachtige eigenaren de asbestdakvervanging kunnen financieren. De inhoudelijke voorbereiding is in de zomer van 2021 grotendeels afgerond. Toen bleek de door het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) gewenste contractuele vernieuwing niet rechtmatig mogelijk. Hierdoor is de implementatie van de leningregeling asbestdaken (ook bij andere provincies) opgeschort. Tegelijk is overleg met SVn geopend over aanpassingen in de juridische structuur van SVn om de gewenste samenwerking alsnog rechtmatig mogelijk te maken. Dit is een arbeidsintensief en langdurig proces met wederzijdse advocaten geworden. Begin 2023 is bevestigd dat SVn de benodigde aanpassingen in haar reglementen zal doorvoeren en hebben wij alsnog de vernieuwde Deelnemersovereenkomst gesloten. Zie ook onze [Statenbrief van 11 april 2023](#).

De leningregeling is zo opgezet dat de provincie het kapitaal verstrekt en de risico's door Rijk en provincie samen worden gedragen. Gemeenten fungeren als aanvraagloket en SVn verstrekt en beheert de leningen. Voor de implementatie hebben gemeenten medio 2023 een set kant-en-klare (voorbeeld)documenten ontvangen waarmee met relatief weinig inzet de benodigde verordening kan worden vastgesteld en over de openstelling kan worden gecommuniceerd. Door eerdergenoemde gemeentelijke worsteling met de prioriteiten was de leningregeling eind 2023 bij vijf gemeenten opengesteld en is dat bij de meeste andere gemeenten nog in voorbereiding. Wij blijven de voortgang hiervan bevorderen.

Samenloop met soortenbescherming

De werkzaamheden voor de vervanging van asbestdaken kunnen (de verblijfplaatsen van) kwetsbare diersoorten verstoren, met name in het landelijk gebied. Omdat provincies zowel de aanpak van asbestdaken als de soortenbescherming belangrijk vinden is een ‘preventiecheck’ ontwikkeld en getest in de provincie Gelderland. Deze preventiecheck bestaat uit een protocol waarin omschreven wordt wanneer onderzoek of preventieve maatregelen voor beschermde soorten nodig zijn en wanneer ontheffing moet worden aangevraagd.

In 2022 is een project voor implementatie in de provincie Utrecht gestart. Dit wordt bekostigd door het programma asbestdaken. Voor de implementatie van deze preventiecheck zijn/worden voorlichting en training georganiseerd voor onder andere saneerders, asbestinventariseerders en milieutoezicht-houders. Deze activiteiten worden in samenwerking met de Omgevingsdiensten en branchevertegenwoordigers door de provincie georganiseerd. De implementatie wordt medio 2024 voltooid.

Bijzondere projecten

Asbestdaken op woningen komen niet veel voor in de provincie Utrecht. De vervanging van deze daken is echter relatief kostbaar, zeker bij leidaken, terwijl de eigenaren veelal minder draagkrachtig zijn. Naar aanleiding van het provinciale project “[Verduurzaming gespikkeld bezit](#)” is bekeken waar in dat gespikkeld bezit ook asbestdaken op woningen bij de collectieve verduurzaming kunnen worden meegenomen. Dit bleek nauwelijks het geval, maar uit de analyse kwam wel naar voren dat er twee grote concentraties zijn (in Bilthoven en Maarssen) met rijtjeswoningen met asbestdaken. En daarnaast nog enkele kleinere concentraties in andere gemeenten. Het Informatieteam Asbestdaken ondersteunt enkele gemeenten en de betreffende eigenaren bij het organiseren van collectieve vervanging van deze daken. De meest complexe situatie is in Maarssen omdat hier gesaneerde (van de

woningcorporatie) en niet-gesaneerde daken (van particulieren) door elkaar in een blok zitten. Op ruim 100 woningen zit nog een asbestdak. Vanuit het programma is professionele ondersteuning georganiseerd (tot en met de realisatiefase) om de eigenaren en gemeente maximaal te ondersteunen en zo deze daken collectief te gaan vervangen. Woningcorporatie Portaal levert ook een actieve bijdrage aan deze aanpak. In de aanpak wordt ook de plaatsing van zonnepanelen na de dakvervanging gestimuleerd. Gezien de woningtypes en vermoede beperkte draagkracht van de eigenaren is voor de haalbaarheid ook de leningregeling noodzakelijk.

Overzicht activiteiten, budget en bestedingen (x € 1000)

Doel	Activiteit	Externe kosten begroting/realisatie	
A	Aanpak schuurdakjes (doe-het-zelf door particulieren)	Promotie van (voorbeelden van) collectieve en ontzorgende stimuleringsacties per wijk/gemeente	In lumpsum Informatie-team (IT)
		Financiering van professionele ondersteuning bij collectieve wijkgerichte acties of soortgelijke (voorbeeld)projecten	200/50
		Vereenvoudiging asbestinzameling milieustraten	In lumpsum IT
	Aanpak schuurdakjes (woningcorporatie)	Agendering/monitoring	0/0
B	Sloop gebouw (landelijk gebied)	Bijdragen aan VAB-aanpak	0/0
		Procesbegeleiders voor gemeenten, verbreed naar intensivering VAB-aanpak	500/350
		Stimuleren/borgen sloopverplichting in beleid/regelingen	0/0
		Inzet Plattelandscoaches (50-50 met Landbouw)	1.470/1.470
C	Combi asbest>zon	Inzet Plattelandscoaches (50-50 met Landbouw)	Zie boven
		Versterking asbestexpertise zonprojectontwikkelaars Energie van Utrecht en anderen	0/0
		Ondersteuning van collectieve projecten in concentratiegebieden	100/65
		Asbest>zon coaches voor grotere solitaire bedrijfs- en andere gebouwen	0/0
		Promotie ontzorgend aanbod bij eigenaren	In lumpsum IT
D	Voorlichting en bewustwording van dakeigenaren	Website Asbestdaken op nul Ontwikkeling communicatiematerialen (video, teksten)	In lumpsum IT
E	Leningfonds	Instellen provinciaal fonds i.s.m. Rijk, gemeenten en SVn	290/101
F	Expertise-ontwikkeling coaches en adviseurs	Kennisdeling organiseren i.s.m. brancheorganisaties	30/0
G	Prioritering asbesttoezicht	(vervallen)	0/0
H	Asbestdakenkaart/monitoring	Asbestdakenkaart beheren en publiceren	In lumpsum IT
I	Landelijke samenwerking	Bijdragen aan diverse activiteiten van de Samenwerkingsverklaring	60/22
J	Nieuwe innovatieve projecten	Preventiecheck asbest en soorten	50/70
		Lumpsum Informatieteam	240/240
		Inhuur programmamanagement	200/252
		Monitoring en instandhouding Informatieteam t/m 2028	pm/150
Totaal	Uitvoeringskosten 2021-2023	3.140/2.770	